

Brimham Rocks, Yorkshire, Groot-Brittannië: gebeeldhouwd zandsteen

door Aukjen Nauta

kan vele honderden meters dik zijn, tot 2000 meter in het zuidelijk deel van de Pennines. Het is de belangrijkste bouwsteen geweest voor de molens en fabrieken in de grote industriesteden in Yorkshire en Lancashire die ontstonden in de 19^e eeuw.

De Millstone Grit heeft duidelijke horizontale lagen, laat schitterend de scheve gelaagdheid zien van de stroomribbels die in de geulen gevormd zijn, en heeft een uitgesproken verticale splijting. Na de laatste ijstijd, 10.000 jaar geleden, toen het land na het terugtrekken van de gletsjers vrijwel kaal geweest moet zijn, hebben ijs, regen, wind en zon het gesteente doen ververen langs de gelaagdheid en de splijting. Met name wind zorgt dichtbij het aardoppervlak voor sterke erosie, doordat zandkorrels meegenomen worden in de luchtstroom en zo het gesteente vlak boven de grond als het ware zandstralen. Doordat de formatie een afwisseling vertoont van meer kleiige en meer zandige lagen, hebben de rotsblokken bizarre vormen gekregen, zijn de stroomribbels schitterend uitgerepareerd en hebben zij vaak een opvallend smal voetstuk.

Doolhof

Zwervend tussen de stapels rotsblokken, kunstwerken stuk voor stuk, kijk je genietend van scheve gelaagdheid naar de mooiste vergezichten en doorkijkjes met weilanden en velden vol bloeiende heide (als je in augustus komt). (Plaat 1) Sommige rotsen lijken te wankel om op te klimmen, de stapel is te scheef. Bij een enkeling ga je rustig op afstandje kijken en je verbazen

In Yorkshire Dales National Park, zo'n 16 kilometer ten noordwesten van Harrogate en even zoveel kilometers zuidoost van Ripon (beide steden liggen dichtbij de M1) liggen Brimham Rocks: rotsen van zandsteen, de Millstone Grit, 'uitgehouwen' door wind en water tot de meest fantastische vormen.

Brimham Rocks liggen verstopt aan een klein weggetje (afb. 1).

Er zijn wegwijzers, maar makkelijk is het niet. Zie je eenmaal de rotsen tussen de bomen op de heuvel doorschemeren, dan vallen de bizarre vormen al snel op. National Trust is eigenaar van het terrein. Er is een parkeerterrein, er zijn bredere paden die goed toegankelijk zijn voor rolstoelen en 'slecht ter benen'. Maar het is natuurlijk het leukste om de smalle paden te nemen die overal tussendoor lopen en om bovenop de ware kunstwerken te klimmen. Een klein woord van waarschuwing voor ouders, er zijn plekken waar een flinke valpartij mogelijk is.

Delta's, ijs en verwerking

De zanden van de Millstone Grit zijn afgezet in het Boven-Carboon. Dit deel van de wereld had 320 miljoen jaar geleden een tropisch klimaat. Het westelijk deel van Yorkshire en de Pennines meer naar het zuiden bestonden uit een enorme delta, waarin rivieren vanuit het noorden een dik pakket van grof zand en grind neerlegden. Het zandsteenpakket dat hieruit ontstaan is,

Afb. 1. Locatie van Brimham Rocks (pijl). De B6265 gaat naar het noordoosten naar Ripon, de B6165 gaat naar oosten naar Harrogate. Waar beide wegen samenkomen, net links buiten de kaart, ligt Pateley Bridge.

hoe het in vredesnaam mogelijk is dat dat éne kleine stukje steen onderop nog steeds in staat is om de hele constructie rechtop te houden. Een keer blazen en het valt om, zou je denken. Veel van de rotsen hebben een naam gekregen zoals *dansende beer*, *schildpad*, *oester*, *adelaar*, *sfinx* en *waakhond*. Diepzinnige geologie vereist deze plek niet; unieke mineralen zul je hier ook niet aantreffen, in de grovere delen zijn kwarts en veldspaatkorrels te ontdekken, meer niet. Maar het is een betoverende plek – zeker voor kinderen. Het lijkt haast alsof de ‘beelden’ door mensen zijn gemaakt – iets waar de talrijke Victoriaanse toeristen heilig van overtuigd waren.

Vanaf de B-wegen wordt Brimham Rocks aangegeven. De toegang tot het terrein is gratis. Voor het parkeerterrein moet een paar pond betaald worden. Vanaf de hooggelegen plek is een schitterend uitzicht over de omgeving. Er zijn mooie wandelingen te maken.

Boeken

Richard Bell, 1996. *Yorkshire Rock*. British Geological Survey.
 Peter Toghil, 2009. *The Geology of Britain, an Introduction*.
 AirLife Publishing.
 Brimham Rocks. Folder van de National Trust.
www.brimhamrocks.co.uk
www.nationaltrust.org.uk

